

TAMPEREEN
MUSEOT

ARKEOLOGISEN KOHTEEN TARKASTUS

KIERIKKALA
HÄMEENKYRÖ, SIKOMÄKI 1000 00 1900

Kunta: Hämeenkyrö
Kylä: Kierikkala
Paikannimi: Sikomäki
Kohteen laji: kiviaita
Lukumäärä: 1
Ajoitus: historiallinen aika, 1300-luku (C14)
Rauhoitusluokka: 2
Tarkastus: Ulla Lähdesmäki 7.6. ja 10.10.2002
Sijainti: Peruskartta 2122 10 HÄMEENKYRÖ
Koordinaatit:
KKJ x = 6831 25 y = 2459 20 z = 100-105 m mpy (alueen keskipiste)
YKJ p = 6836 78 i = 3299 96 z = 100-105 m mpy (keskipiste)

Hoito ja kunto: Katkelmallinen kiviaita etelään laskevalla metsärinteellä, alueen keskellä kookas maakivi. Kiviaita vahvasti sammaloitunut, aidan sisäpuolelle jäävää aluetta Eero Pylsy on niittänyt, samoin karsinut aidan alueella kasvanutta pensaikkoa. Kasvillisuuden puolesta kohde on hyvässä kunnossa. Pylsy on lisäksi kiinnittänyt maakiveen pienikokoisen kyltin alueesta.

Tila- ja omistajatiedot

Tila: RN:o 5:5 Sikomäki
Maanomistaja: Katariina Pylsy
Osoite: Nobeltie 32, 39100 HÄMEENKYRÖ, p. 03-3719105
Kiinteistötunnus: 108-410-0005-0005

Aikaisemmat tiedot: Kivivallin tarkastus T. Heikkurinen-Montell 1987
Tarkastus A. Karivieri 1987
Tarkastus T-L. Soininen 1997

Aikaisemmat löydöt: 3 hiilinäytettä 1997 (ei luetteloitu, teetetty C14-ajoitus)
Tarkastuslöydöt: KM 2003011:1-6 (piilastu, palanutta luuta, palanutta savea, tiilenpaloja, lasia, hiilinäytteet)

Kartat: Peruskarttaote 1:20 000, koekuoppakartta 1:500

Negatiivit: -

Diat: -

Tarkastuksen aihe: Eero Pylsyn yhteydenotto Pirkanmaan maakuntamuseoon uuden C14-ajoitusnäytteen ottamista varten. Pylsyä kiinnostaa kiviaidan Rajaaman alueen merkitys ja ikä. Kiviaidan alta otettu aikaisempi näyte (1300-luku) antoi aiheen selvittää ajoitusta lisää uusilla näytteillä.

Paikalla käytiin kaivamassa kolme koekuoppaa (2 aidan alle, kolmas maakiven juureen). Näytteet otettiin 7.6. ja lisäksi GTK:n pyynnöstä 10.10. (tällöin otettiin runsaampi määrä hiiltä koekuopista B ja C (kuopat avattiin uudestaan ja otettiin uudet näytteet sopiviksi arvioiduista kohdista). Näytteistä toisen analyysin kustansi Eero Pylsy, toisen Pirkanmaan maakuntamuseo. Näytteet käsiteltiin ja analysoitiin GTK:ssa 2002-2003.

Kohteen kuvaus:

Katkelmallisen matalan, löyhästi kylmämuuratun kiviaidan rajaama alue on n. 45x 50 m. Aita on pohjoissivulla hyvin matala ja paikoin epämääräinen, muilla sivuilla n. 45-70 cm korkea. Kivet ovat käsittelemättömiä luonnonkiviä eikä niitä ole ladottu tiiviisti. Aitauksen tarkka kuvaus on esitetty tarkastuskertomuksessa 1997 (Soininen). Aidatun alueen keskellä sijaitsee kookas maakivi, n. 4,2 x 2,5 x 1,3 m. Sen kaakkoisreunassa on korkealle kiven reunaa pitkin nouseva nurmattuun maakasa, jossa on hiiltynyttä maata. Kiven muilla sivuilla maanpinta on tasaista.

Havainnot ja toimenpiteet:

Hiilinäytteiden ottamista varten kaivettiin kolme n. 50 x 50 cm kokoista ruutua (koekuoppakartta 1:500), jotka kaivettiin lastalla puhtaaseen maahan asti (syvyys n. 40-50 cm). Näytteistä ajoitettiin koekuopan B ja C hiilinäytteet.

Koekuopat:

KK A (näytettä ei analysoitu eikä säilytetty)

Kaivettiin kiviaidan SE-sivuun, aidan sisäpuolelle, keskuskivestä 22,2 m etelään (184 goonia). Humuksen alta paljastui mullansekainen hiekka, jossa vain niukasti hiiltä. Kuopan pohjalla (n. 40 cm) palanut kiveä. 40 cm syvyydestä alkoi keltainen moreeni. Syvyys 55 cm. Ei löytöjä.

KK B

Aidanteen SE-sivulla, aidan keskiosassa sen sisäpuolella. Etäisyys koekuoppaan A 8 m. Etäisyys keskuskiveen 21,6 m kaakkoon (158 goonia). 0-25 cm humusta ja sekoittunutta hiekkansekaista maata, maa kohtalaisen nokista. Hiilen ja noensekainen keltainen hiekka jatkui n. 35 cm syvyyteen. Kuopassa oli kauttaaltaan muutamia halkaisijaltaan 10-20 cm kiviä. Lopullinen hiilinäyte otettiin aidan pohjakivien alta kuopan SE-reunasta n. 27 cm syvyydestä. Kuopassa risteili useita männyn juuria koko sen syvyydeltä, myös näytteenottokohdassa.

KK C

Kuoppa kaivettiin välittömästi suuren maakiven W-nurkkaan, aivan kiven viereen. Pinnassa oli ohut humuskerros, jonka alta tuli esille vahvasti nokipitoinen ja kauttaaltaan hiilensituja sisältävää hiekkamaa. Koko kuopan alalla oli likamaan värjäämä nokipitoinen hiekka, joka jatkui kiven vieressä 41-42 cm syvyyteen ja kuopan ulommissa reunoissa 25-30 cm syvyyteen. Se oli tasalaatuista vailla voimakkaita, teräviä linssejä. Likamaan alta paljastui voimakkaan keltainen karkea moreeni. Kuopasta löytyi palanutta luuta 13-26 cm syvyydestä eri osista kuoppaa; niiden yhteydessä oli myös hiilenpaloja. Lisäksi aivan kuopan SW-reunasta tuli esille 27 cm syvyydestä nokisen likamaan seasta piilastu, jonka muoto sopii ainakin tuluspiiksi. 18-30 cm syvyydessä oli eri puolilla kuoppaa todennäköisesti murskautuneita ja särmiltään hyvin kuluneita tummanruskeita ja melko karkeita tiilenpaloja (tai palanutta savea; pinnat ja väri eivät muistuta tyypillistä rautakautista savitiivistettä, mutteivät myöskään aivan selvästi tiilenpaloja). Lisäksi kuopasta löytyi eri syvyyksistä (jopa 30 cm) lasitettuja astianpaloja ja kulmikkaan vihreän

lasipullon pohjapala. Kuopasta otettiin useita hiilinäytteitä, joista analyysiin lähetettiin 35-37 cm syvyydestä otettu näyte aivan maakiven juurelta, missä esiintyi hieman voimakkaampi hiili- ja nokialue.

Ympäristö ja maasto: Etelään laskeva metsärinne peltomaiseman keskellä kohoavalla Sikomäellä. Mäen laella on myös merkkejä vanhemmasta historiallisen ajan asutuksesta (mm. tiilensekainen röykkiö ja kivetty kuivunut kaivo). Aitauksen ja mahdollisen historiallisen ajan asuinpaikan suhdetta ei ole selvitetty.

Laajuus: Kiviaidan pituus yhteensä 88 m, leveys 1-2 m, sisään jäävän alueen pinta-ala 900 m. Laajuus määritelty kiviaidan näkyvien rakenteiden perusteella.

Ehdotus suoja-alueeksi: kiviaidan ympäristöä 2 m levyisenä, lisäksi aidan sisäpuolelle jäävä alue Kokonaan (aidan sisäpuolella esiintyy todennäköisesti kulttuurikerrosta laajalla alalla)

Luokitusehdotus: 2 (tarkempi rajaus, luonne ja arvon määrittely edellyttää arkeologista tutkimusta)

Havaintomahdollisuudet: hyvät

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat:

Maanomistaja vaalii Sikomäen aluetta historiallisesti arvokkaana kohteena. Hänellä on alueesta omia hypoteeseja. Kohteen tulkinta edellyttäisi laajempia arkeologisia tutkimuksia tuekseen. Alueella käy maanomistajan aloitteesta myös jonkin verran matkailijoita. Lisäksi Pylsy on toteuttanut Sikomäen itäosaan etäämmälle aitauksesta ns. metsäkirkon (luonnonelementeistä koostuva avoimeksi raivattu metsäaukio).

Muuta: -

Tampereella 22.1.2003

Ulla Lähdesmäki

HÄMEENKYRÖ, SIKOMÄKI
 tarkastus 2002
 U. Lähdesmäki

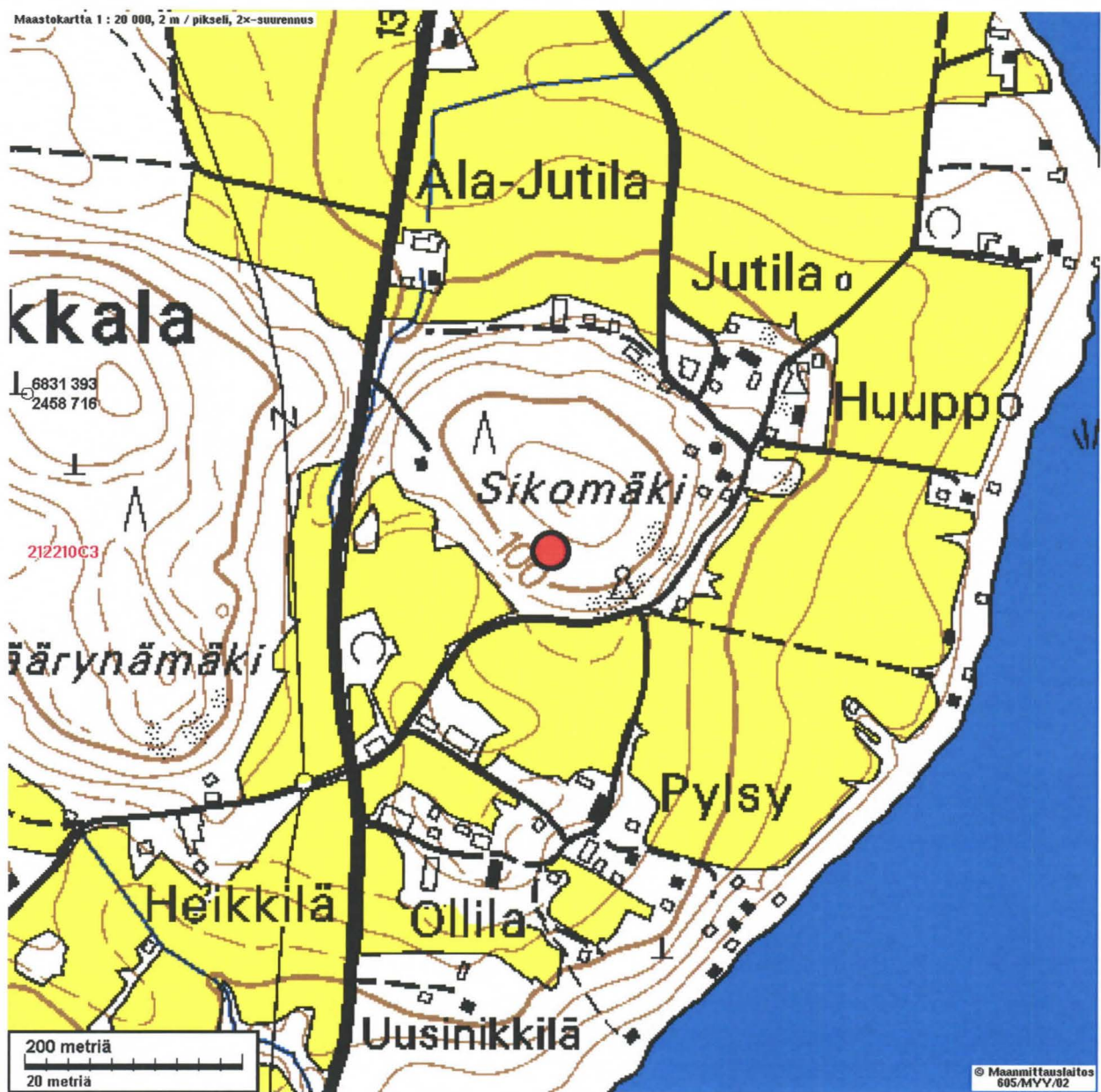
MK 1:10 000

■ kiviaita-alue

PerusCD Häme versio 99/PiSa lupa 75/4033/1999

Hämeenkyrö, Sikomäki 2002

Yleiskartta Sikomäen kiviaita-alueen sijainnista

N

AJOITUSSELOSTE nro 2003-01

Geologian tutkimuskeskus
Radiohiililaboratorio
PL 96, 02151 ESPOO
Puh. 020 550 11

Näytteet: Su-3661, Su-3662

Tilaaaja

Tampereen museot, maakunnallinen yksikkö
PL 487, 33101 TAMPERE

Tutkimuskohde

Hämeenkyrö, Sikomäki, 5,4 km SE Hämeenkyrön kirkosta (pk 2122 10 Hämeenkyrö, x = 6831 25, y = 2459 20, z = 100-105 m mpy; Sikomäen kiviaidan keskipiste), kaivauslastalla otetut hiilinäytteet koekuopista KK B (2.10.02 ja 10.10.02 / nro 3) ja KK C (10.10.02 / nro 2, pussit 3, 4, 5).

KK B sijaitsi kiviaidan kaakkoisosassa välittömästi sen alimpien kivien alla; KK C sijaitsi suuren maakiven juuressa, jossa runsaasti nokimaata ja hiiltä, jonkin verran palanutta luuta ja resenttiä tiiltä sekä piin palanen. Ajoitusten tarkoituksena on saada vertailutietoa vuonna 1997 kiviaidan alta otetulle, 1300-luvulle jKr. ajoittuvalle näytteelle.

Laboratoriomenetelmät

Näytteiden piehet hiilenpalaset kuumennettiin 2 % HCl:ssa, huuhdeltiin, pidettiin yli yön 2 % NaOH:ssa (n. 60°C), huuhdeltiin, kuumennettiin 0,5 % HCl:ssa, huuhdeltiin pH:iin 4-5 ja kuivattiin 105°C:ssa.

GTK:n radiohiililaboratoriossa mittausmenetelmänä on kaasuverrannollisuuslaskenta, laskentakaasuna hiilidioksidi. Mittauslaitteisto on tarkkuudeltaan hyvä (Mäntynen et al. 1987, Äikää et al. 1992), ja laboratorion ajoitustulokset on kansainvälisissä vertailuissa todettu luotettaviksi.

$\delta^{13}\text{C}$ -määritys: Arja Henttinen, GTK, Espoon yksikkö.

Periaatteet, joita käytetään ^{14}C -ikien ja kalibroitujen ikien raportoinnissa

GTK:n radiohiililaboratorion ilmoittamat radiohiili-iat ovat konventionaalisia, eli ne on ilmoitettu ^{14}C -vuosina BP (vuodesta 1950 taaksepäin), ne perustuvat ^{14}C :n puoliintumisaikaan 5568 ± 30 vuotta, ja isotooppifraktioituminen on korjattu mitatun $\delta^{13}\text{C}$ -arvon nojalla normaaliarvoon $\delta^{13}\text{C} = -25 \text{‰}$ PDB.

Radiohiili-iat on kalibroitu eli muutettu kalenterivuosi käyttäen atk-ohjelmaa (Stuiver & Reimer 1993), jonka avulla kalibrintikäyrät (Stuiver & van der Plicht 1998; tässä tapauksessa Stuiver et al. 1998) voidaan tarvittaessa myös "pehmentää" näytteen kasvuaikaa vastaavaksi. Kalibroidut iät merkitään lyhenteillä cal BP, cal BC tai cal AD (cal = kalibroitu kalenterivuosi). Kalibrintitulokset ilmoittaa ajanjakson, jonka aikana ko. näyte on kerrostunut/kasvanut 68 %:n (1σ :n) sekä vastaavasti 95 %:n (2σ :n) varmuudella (suluissa todennäköisin tai todennäköisimmät kalibroidut näytteen keskiosan kasvuvuodet).

AJOITUSTULOS

Hämeenkyrö, Sikomäki

570 ± 50
 $\delta^{13}\text{C} = -27,5 \text{ ‰}$

Su-3661. Sikomäki, hiili KK B.
Hiiltä koekuopasta KK B (2.10.02, syv. 27 cm ja 10.10.02 / nro 3, syv. 35-40 cm). Kalibroitu ikä: cal AD 1310 - 1360, 1390 - 1420 (1σ), cal AD 1300 - 1430 (2σ), (cal AD 1400).

760 ± 50
 $\delta^{13}\text{C} = -27,2 \text{ ‰}$

Su-3662. Sikomäki, hiili KK C.
Hiiltä koekuopasta KK C (10.10.02 / nro 2, pussit 3, 4, 5, syv. 31-51 cm). Kalibroitu ikä: cal AD 1230 - 1290 (1σ), cal AD 1170 - 1310 (2σ), (cal AD 1270).

Yleinen kommentti

Kalibrintiin käytettiin näytteen 40 vuoden kasvuaikaa vastaavaksi "pehmenettyä" kalibrintikäyrää (kalibrintituloksessa, liite 1, maininta: 40 year moving average), koska on todennäköistä, että ajoitetuissa hiilenkappaleissa on lustoja pidemmältä kuin 30 vuoden ajalta.

Arkeologiselta kaivaukselta kerätyn näytteen kaikki hiilenkappaleet eivät todennäköisesti ole puiden nuorimmista lustoista eivätkä poltettukaan heti puun kuoleamisen tai kaatamisen jälkeen, joten ajoitustulokset saattavat viitata jonkin verran puiden palamista varhaisempaan aikaan.

KIRJALLISUUSVIITTEET

Mäntynen, P., Äikää, O., Kankainen, T. & Kaihola, L., 1987. Application of pulse-shape-discrimination to improve the precision of the carbon-14 gas-proportional-counting method. *International Journal of Applied Radiation and Isotopes* 38, 869-873.

Stuiver, M. & Reimer, P.J., 1993. Extended ^{14}C Data Base and Revised CALIB 3.0 ^{14}C Age Calibration Program. *Radiocarbon* 35 (1), 215-230.

Stuiver, M., Reimer, P.J., Bard, E., Beck, J.W., Burr, G.S., Hughen, K.A., Kromer, B., McCormac, G., van der Plicht, J. & Spurk, M., 1998. INTCAL98 Radiocarbon Age Calibration, 24,000-0 cal BP. Radiocarbon 40 (3), 1041-1083.

Stuiver, M. & van der Plicht, J. (toim.), 1998. INTCAL98. Radiocarbon 40 (3).

Äikää, O., Mäntynen, P. & Kankainen, T., 1992. High-performance ^{14}C gas-proportional counting system applying pulse-shape discrimination. Radiocarbon 34 (3), 414-419.

Espoo 5.2.2003

Tuovi Kankainen
Erikoistutkija

Liite 1 Kalibroitintulos (Stuiver & Reimer, 1993)

Liite 2 Ko. osa kalibroitikäyrästä

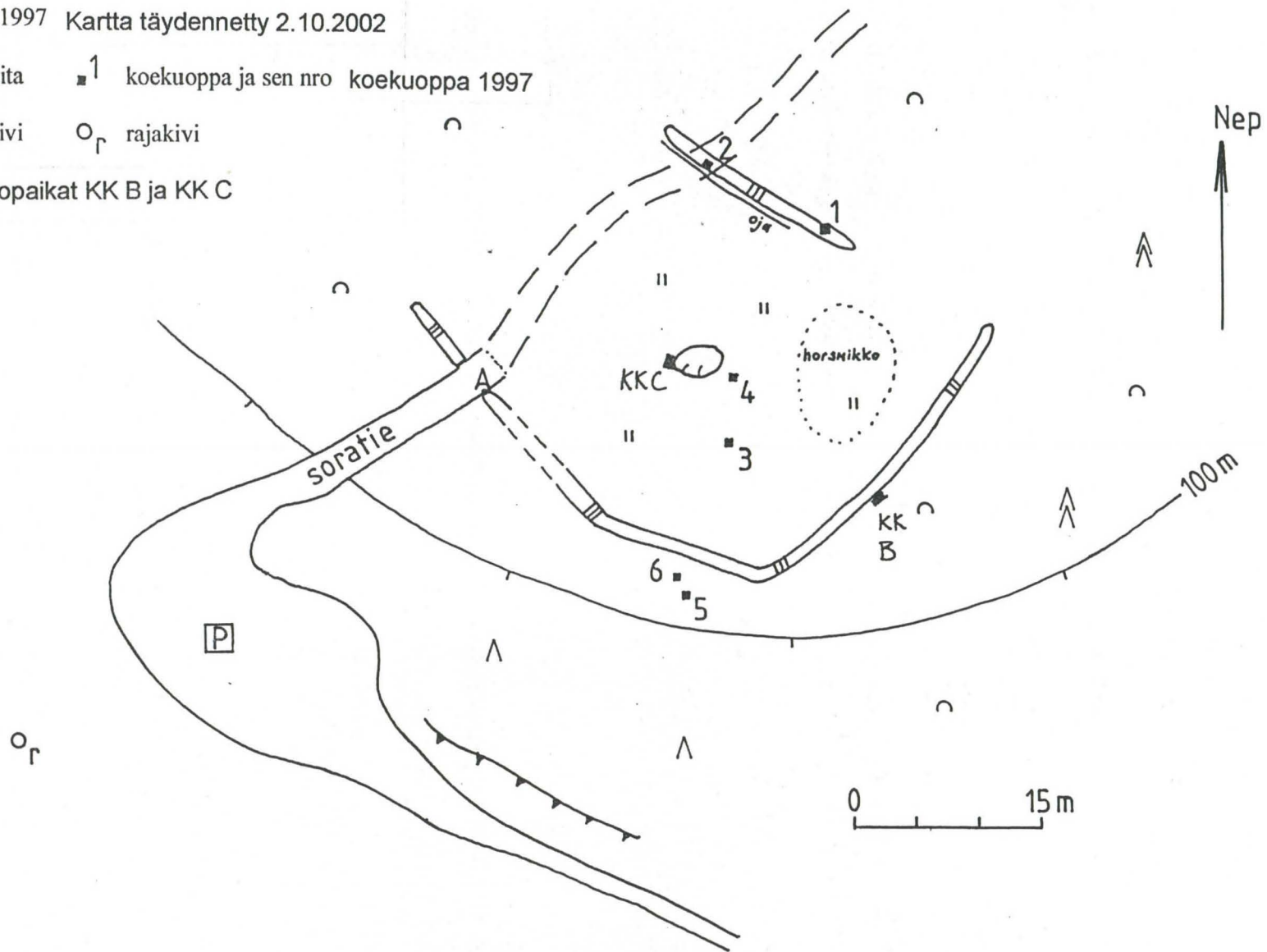
Hämeenkyrö Sikomäki

Karttaluonnos 1:500

Piirt. V. Adel 10.7.1997 Kartta täydennetty 2.10.2002

- kiviaita
- 1 koekuoppa ja sen nro koekuoppa 1997
- iso kivi
- rajakivi

2002 näytteen ottopaikat KK B ja KK C

UNIVERSITY OF WASHINGTON
 QUATERNARY ISOTOPE LAB
 RADIOCARBON CALIBRATION PROGRAM REV 4.3
 based on Stuiver, M. and Reimer, P.J., 1993, Radiocarbon, 35, p. 215-230.

Su-3661

Hämeenkyrö, Sikomäki, KK B

Radiocarbon Age BP 570 ± 50

Calibrated age(s) cal AD 1403

Reference
 (Stuiver et al., 1998a)
 40 year moving average

cal AD/BC age ranges obtained from intercepts (Method A):

one Sigma** cal AD 1313 - 1358 1384 - 1419

two Sigma** cal AD 1290 - 1433

Summary of above:

maximum of cal age ranges (cal ages) minimum of cal age ranges:

1 sigma cal AD 1313 (1403) 1419

2 sigma cal AD 1290 (1403) 1433

cal AD/BC age ranges (cal ages as above)

from probability distribution (Method B):

% area enclosed	cal AD age ranges	relative area under probability distribution
68.3 (1 sigma)	cal AD 1314 - 1357	0.564
	1386 - 1419	0.436
95.4 (2 sigma)	cal AD 1299 - 1428	1.000

Su-3662

Hämeenkyrö, Sikomäki, KK C

Radiocarbon Age BP 760 ± 50

Calibrated age(s) cal AD 1272

Reference
 (Stuiver et al., 1998a)
 40 year moving average

cal AD/BC age ranges obtained from intercepts (Method A):

one Sigma** cal AD 1233 - 1284

two Sigma** cal AD 1197 - 1296

Summary of above:

maximum of cal age ranges (cal ages) minimum of cal age ranges:

1 sigma cal AD 1233 (1272) 1284

2 sigma cal AD 1197 (1272) 1296

cal AD/BC age ranges (cal ages as above)

from probability distribution (Method B):

% area enclosed	cal AD age ranges	relative area under probability distribution
68.3 (1 sigma)	cal AD 1229 - 1285	1.000
95.4 (2 sigma)	cal AD 1172 - 1307	1.000

References for calibration datasets:

- Stuiver, M., Reimer, P.J., Bard, E., Beck, J.W.,
Burr, G.S., Hughen, K.A., Kromer, B., McCormac, F.G.,
v.d. Plicht, J., and Spurk, M. (1998a)
Radiocarbon 40:1041-1083.
- Stuiver, M., Reimer, P.J., and Braziunas, T.F. (1998b)
Radiocarbon 40:1127-1151. (revised dataset);
Stuiver, M. and Braziunas, T.F. (1993) The Holocene
3:289-305. (original dataset)

Comments:

- * This standard deviation (error) includes a lab error multiplier.
  - ** 1 sigma = square root of (sample std. dev.² + curve std. dev.²)
  - ** 2 sigma = 2 x square root of (sample std. dev.² + curve std. dev.²)
- where ² = quantity squared.
- [ ] = calibrated with an uncertain region or a linear
extension to the calibration curve
- 0* represents a "negative" age BP
- 1955* denotes influence of nuclear testing C-14

NOTE: Cal ages and ranges are rounded to the nearest year which
may be too precise in many instances. Users are advised to
round results to the nearest 10 yr for samples with standard
deviation in the radiocarbon age greater than 50 yr.

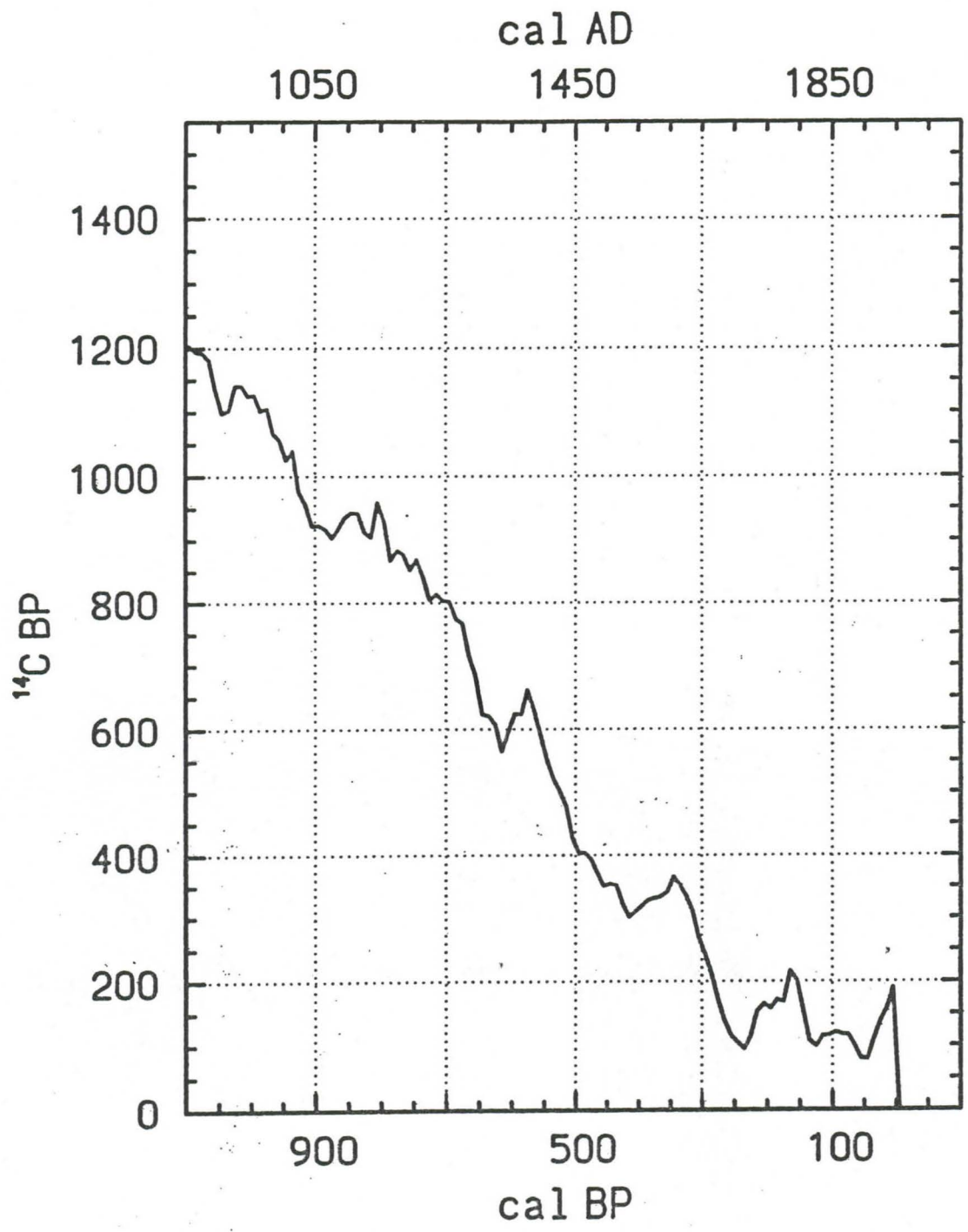

Fig. A19

Tarkastuslöytöjä, jotka Pirkanmaan maakuntamuseon tutkija Ulla Lähdesmäki löysi 10.10.2002 Hämeenkyrön Sikomäen historiallisen ajan kiviaita-alueelta, aidanteen keskellä sijaitsevan maakiven juurelle tehdystä koekuopasta. Kuoppa tehtiin radiohiilinäytteen ottamista varten. Ks. kaivauskertomus Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikössä tai Museoviraston rakennushistorian osaston arkistossa. Diar. 6.10.2002.

Luetteloinut Ulla Lähdesmäki

KOEKUOPPA C

1. TULUSPIITÄ, 1kpl, < 1 g, noen- ja hiilensekaisesta kulttuurikerroksesta, 35 cm syvyydestä maakiven juuresta. Mitat: 37 x 28 mm, paksuus 7 mm.
2. PALANUTTA LUUTA, 4 kpl ja siruja. Mitat: suurin pala 11 x 35 mm.
3. PULLOLASIN PALA, 1 kpl. Nelikulmisen vihreän lasipullon pohjapala. Mitat: paksuus 0,4 – 0,7 mm, korkeus 4,5 mm ja leveys 3,5 mm.
4. PALANUTTA SAVEA, 10 palaa, 6 g. Vaalean ruskeaa, sekoitteetonta savea, yhdessä palassa uurrepainanne.
5. HIILINÄYTE, koekuoppa C, syvyys 37 cm. Näyte ajoitettu Geologian tutkimuskeskuksessa.
6. HIILINÄYTE, koekuoppa C, syvyys 27 cm. Näyte ajoitettu Geologian tutkimuskeskuksessa.